

3. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст.: Затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347 // Освіта України. – 2002. – 23 квітня (№ 33).
4. Система управління якістю медичної освіти / [І.Є. Булах, О.П. Волосовець, Ю.В. Вороненко та ін.]. – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕСС, 2003. – 212 с.
5. Післядипломна освіта в умовах євроінтеграції: сутність, зміст, технології, готовність до змін: навчально-методичний посібник/ Пуховська Л.П., Артюшина М.В., Базелюк В.Г., Лушин П.В., Снісаренко О.С., Сніцар Л.П., Солодков В.Т.; за наук. ред. Л.П. Пуховської. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 122 с.
6. Ruiz J. G. Peer reviewing e-learning: opportunities, challenges, and solutions / Ruiz J. G., Candler C., Teasdale T. A. // Academic Medicine. – 2017. – May. – Vol. 82, N 5. – P. 503-507.

ВИЩА ОСВІТА ПІД ЧАС КАРАНТИНУ: ІНСТРУМЕНТИ, РЕСУРСИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Тесленко Ю. В.¹, Тесленко М. М.²

¹Українська медична стоматологічна академія

²Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У науково-педагогічній статті розглянуто основні інструменти й ресурси, які використовуються в дистанційному навчанні в закладах вищої освіти під час карантину, спричиненого пандемією CoViD-19. За результатами опитування студентів Української медичної стоматологічної академії й Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка з'ясовано думку студентів про найефективніші інструменти, ресурси й методи контролю за змішаної форми навчання під час пандемії.

Ключові слова: вища освіта, дистанційне навчання, веб-ресурси, тестовий контроль, опитування.

We explored the main instruments & resources used by higher education institutions for distance learning during CoViD-19 quarantine. We gathered the opinions of students from Ukrainian Medical Stomatological Academy and Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University to find out the most effective instruments, resources and methods of control.

Key words: higher education, distance learning, web resources, test control, survey.

Вступ. Провідна мета будь-якого закладу вищої освіти (ЗВО) – це підготовка компетентного фахівця, здатного до безперервного самовдосконалення й саморозвитку. Пандемія CoViD-19 створила нові виклики для національної освітньої системи, які вимагають більш практичного й усвідомленого підходу до подолання наявних цифрових бар'єрів у системі освіти. За даними ООН, пандемія CoViD-19 створила глибокі порушення в системі освіти в історії, до наслідків яких залучено майже 1,6 мільярда учнів у понад 190 країнах на всіх континентах. Закриття шкіл та інших навчальних закладів стосується 94 % світової студентської спільноти і до 99 % у країнах із низьким доходом і доходом нижче середнього рівня. Безумовно, освітня криза, викликана пандемією CoViD-19, має й матиме численні негативні наслідки для світової спільноти. Найбільш значущими можна вважати фінансові втрати й як наслідок – зменшення доступу до навчання в країнах із низьким доходом; погіршення якості освіти за неможливістю впровадження ефективних інноваційних інструментів і ресурсів дистанційної освіти; зниження відсотка практичної частини з відпрацюванням конкретних навичок у прикладних і клінічних навчальних дисциплінах, що особливо актуально для студентів медичних і педагогічних закладів вищої освіти [5]. Разом із тим, криза стимулювала інновації в секторі освіти, реалізуючи концепцію змішаного навчання («Blended Learning»).

Змішане навчання, за визначенням С. R. Graham, – це підхід, який інтегрує традиційне й комп'ютерно опосередковане навчання в освітньому середовищі [3]. Тобто, змішане навчання передбачає поєднання двох компонент – очного («face-to-face») і дистанційного – спілкування «он-лайн» за допомогою різних інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання.

Розглянемо, яким чином модель змішаного навчання можна інтегрувати в традиційний навчальний процес вищої школи через упровадження нових інструментів, ресурсів і методів контролю, з використанням онлайн-технологій для студентів медичних і педагогічних закладів освіти, що обумовлює актуальність теми нашої статті.

Зміст роботи. Створення якісного й конкурентоспроможного освітнього простору, здатного задовольнити роботодавців висококваліфікованими фахівцями – основне завдання закладів вищої освіти. Потужний арсенал інструментів і ресурсів дистанційної освіти вимагає деякої систематизації й визначення з них найефективніших і таких, які краще сприймаються студентами [4]. Зробимо огляд інструментів дистанційного навчання, що використовуються викладачами вищої школи під час карантину, спричиненого CoViD-19.

Отже, інструменти для дистанційної освіти можна розділити на кілька категорій.

1. **Інтернет-платформи як віртуальні середовища з можливістю завантаження матеріалів різного формату** (аудіо, відео, презентативний і текстовий матеріал та ін.) із можливостями опитування за підготовленими формами, розсилки навчальних матеріалів і контролем виконання завдань. Найпопулярнішими стали такі платформи:
 - ✓ **Moodle** – модульно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке дозволяє розміщувати, редагувати й оновлювати на його сайті навчально-методичні матеріали навчальної дисципліни й оцінювати студентів. Система Moodle стало досить популярною платформою, що використовується в ЗВО України й забезпечує реалізацію дистанційної освіти для широкого кола студентів [2].
 - ✓ **Веб-сервіс Google Клас (Google Classroom)** – новий сервіс Google Apps для освіти, який дозволяє викладачам швидко створювати і впорядковувати завдання, виставляти оцінки, залишати коментарі й спілкуватися зі студентами. Своєю чергою, студенти можуть зберігати завдання на Google Диску, а також здавати виконані роботи в Класі й безпосередньо спілкуватися і один з одним, і з викладачами.

Застосування сервісу дає можливість підвищити ефективність навчання, поглибити й розширити знання студентів [1].

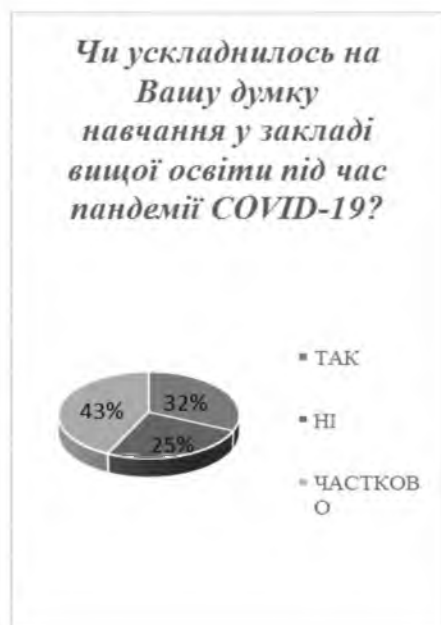
2. Платформи для проведення занять онлайн із можливістю відеоконференції, з яких найпопулярнішими стали **Zoom, Google Meet, Microsoft Teams**.
3. Додатки-месенджери, що забезпечують оперативний зворотний зв'язок із викладачем, а також дають можливість відправляти студентам текстові й мультимедійні матеріали для підготовки до занять, виконані студентами завдання – викладачу. Найбільш використовувані – **Viber, Telegram**.
4. Віртуальні тренажери, симуляційне обладнання (інструменти для відпрацювання практичних навичок).

Метою статті стало з'ясування думки серед студентів Української медичної стоматологічної академії й Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка про основні інструменти й ресурси дистанційної освіти й визначення серед них найефективніших. Опитування студентів проводили за допомогою Google-форми.

В опитуванні взяли участь 209 студентів, з яких 78 (37,3 %) студентів 4 курсу освітнього рівня «бакалавр» і 1 курсу освітнього рівня «магістр» психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка й 131 студент (62,7 %) 5 і 6 курсів медичного факультету Української медичної стоматологічної академії.

На запитання **«Чи ускладнилось, на Вашу думку, навчання в закладі вищої освіти під час пандемії CoViD-19?»** (мал.1) відповіді розподілилися таким чином: так – 68 студентів (32,2%); ні – 52 (24,6%); частково – 91 (43,1%). Це свідчить про швидку адаптацію студентської молоді до змін у навчальному процесі вищої школи.

При визначенні найбільш популярних інструментів дистанційної освіти студенти на запитання **«Які інструменти дистанційного навчання, на Вашу думку, найефективніші?»** (мал.2) відповіли таким чином (мал.2): лідером опитування стала платформа для проведення онлайн-занять Zoom, яку вважають однією з найефективніших. Цій платформі віддали перевагу 140 опитаних студентів (66,4%); Веб-сервіс Google Клас (Google Classroom) також має значну студентську підтримку – 119 студентів (56,4%); віртуальне навчальне середовище Moodle, платформи для проведення онлайн-занять Google Meet і Microsoft Teams мають значно вужчу популярність, відповідно надали їм перевагу 31 студент (14,7%), 24 студенти (11,4%) і 3 студенти (1,4%). Разом із тим, 85 студентів (40,3%) вважають досить ефективним інструментом навчання додаток месенджер Telegram і 62 студенти (29,4%) – додаток месенджер Viber. Віртуальні тренажери, симуляційне обладнання (інструменти для відпрацювання практичних навичок) вважають ефективними 48 студентів (22,7%). Проте такий низький показник може свідчити не про низьку ефективність цих інструментів, а радше про низький рівень упровадження й недостатню інформованість студентів щодо можливостей і переваг цих ресурсів.

Мал. 1. Розподіл відповідей студентів щодо найбільш популярних онлайн-ресурсів для організації освітнього процесу у вищій школі

У відповіді на запитання **«Які, на Вашу думку, форми контролю засвоєних знань найефективніші під час дистанційного навчання?»** розподіл уподобань був таким: усне опитування обрали 87 студентів (41,2%), письмову роботу (з письмовим виконанням ситуаційної задачі, написанням короткого конспекту наукової статті й т. ін.) – 73 студенти (34,6%) і тестовий контроль – 51 студент (24,2%). Як бачимо за результатами опитування, студенти вважають, що така форма контролю засвоєних знань як усне опитування найбільше впливає на якість освіти в ЗВО.

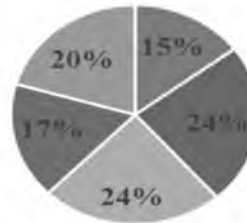
Скільки часу Ви витрачали протягом дня на самостійну підготовку до навчальних занять під час очної форми навчання?

- Менше 1 години
- 1-2 години
- 2-3 години
- 3-4 години
- Більше 4 годин

Мал. 3. Розподіл відповідей студентів щодо їхньої самопідготовки при очному навчанні

Скільки часу протягом дня Ви відводите на самостійну підготовку до навчальних занять під час дистанційного навчання?

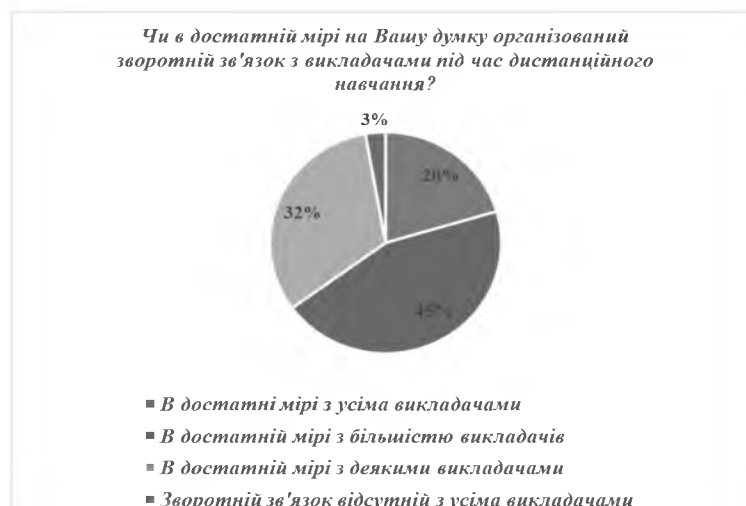
- Менше 1 години
- 1-2 години
- 2-3 години
- 3-4 години
- Більше 4 годин

Мал. 4. Розподіл відповідей студентів щодо їхньої самопідготовки при дистанційному навчанні

Цікавими, на нашу думку, є результати опитування студентів із приводу організації студентами самостійної підготовки до занять під час очного навчання й при дистанційному навчанні. На малюнках 3 і 4 відображені результати відповідей на такі два запитання: «Скільки часу Ви витрачали протягом дня на самостійну підготовку до навчальних занять під час очної форми навчання?» і «Скільки часу протягом дня Ви відводите на самостійну підготовку до навчальних занять під час дистанційного навчання?». За результатами опитування з'ясовано, що під час очної форми навчання 9 студентів (4,3%) відводять менше 1 години для самостійної підготовки до заняття, а під час дистанційного навчання цей показник збільшився майже в 3,5 рази – 31 студент (14,7%); час для підготовки до занять, що складав 1-2 години, суттєвих змін при очній і дистанційній освіті не зазнав і був обраний як варіант 48 студентами (22,7%) і 50 студентами (23,7%) відповідно; а от показники підготовки до занять 2-3 години і 3-4 години, які свідчать про досить відповідальне ставлення до підготовки, змінилися – 69 студентів (32,7%) і 50 студентів (23,7%) при очному навчанні та 51 студент (24,2%) і 36 студентів (17,1%) під час дистанційного навчання. Указана динаміка може свідчити про суттєвий перехід студентів із відповідальним ставленням до самостійної підготовки в групу з низьким рівнем підготовки, проте частина цих студентів збільшила час підготовки до занять, про що свідчать зміни показників підготовки до занять більше 4 годин – 35 студентів (16,6%) при очній формі навчання й 43 студенти (20,4%) під час дистанційного навчання.

Велике значення в підготовці до навчального заняття має вміння користуватись електронними й інтернет-ресурсами. Так, на запитання «Якими веб-ресурсами Ви користуєтесь у підготовці до навчального заняття?» відповіді студентів, які брали участь у опитуванні, розподілились таким чином: переважна більшість (160 студентів, 75,8%) і 152 студенти (72%) обрали варіанти відповіді «матеріали для підготовки до занять, завантажені на сторінці кафедри й розміщені на сайті закладу вищої освіти» і «електронні підручники»; дещо нижчими були показники позитивних відповідей «наукові матеріали, статті, збірники публікацій, електронні версії періодичних видань і т. ін.» – їх обрали 112 студентів (53,1%) і «відеолекції, трансляції конференцій, вебінарів, навчальне відео на платформі YouTube» – 86 студентів (40,8%) надали перевагу саме цьому варіанту; і зовсім малою була кількість позитивних відповідей «веб-сторінки бібліотек» – 28 опитаних студентів (13,3%).

Заслужують на увагу результати відповідей на запитання «Чи достатньою мірою, на Вашу думку, організований зворотний зв'язок із викладачами під час дистанційного навчання?» (мал. 5). Так, відповідь «Достатньою мірою з усіма викладачами» дали 43 студенти (20,4 %); відповідь «Достатньою мірою з більшістю викладачів» – 94 студенти (44,5%); відповідь «Достатньою мірою з деякими викладачами» – 68 студентів (32,2%) і відповідь «Зворотний зв'язок відсутній з усіма викладачами» – лише 6 студентів (2,8%). Такі результати свідчать про переважну наявність зворотного зв'язку між студентами й викладачами, проте також показують, що є гострі проблеми в організації дистанційної освіти під час пандемії CoViD-19.

Мал. 5. Розподіл відповідей студентів щодо якості зворотного зв'язку з викладачами

За результатами проведеного опитування можна сформулювати такі висновки:

1. Натепер ми маємо достатньо інструментів, аби під час карантину, спричиненого пандемією CoViD-19, не втратити якості вищої освіти в українських ЗВО.
2. Велике значення має підвищення рівня цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу
3. Наявність ефективного зворотного зв'язку між викладачем і студентом під час дистанційного навчання – невід'ємна складова освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Ляшенко Н. Перспективи застосування сервісу Google Classroom на заняттях з інформатики у закладах вищої медичної освіти / *Наталія Ляшенко, Олена Ковальчук*. Режим доступу – <https://doi.org/10.36074/22.12.2019.v1.31>
2. Павленко О. М. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів / *О.М. Павленко, С. В. Шаров, Л. Ю. Москальова, Т. М. Шарова, А. С. Коваленко* // Інженерні та освітні технології. – №7 (3). – С.106-121.
3. Сікора Я. Б. Реалізація змішаного навчання у вищому навчальному закладі / *Я. Б. Сікора* // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Вип. 2 (39). – С. 236-239.
4. Торонченко О. М. Використання симуляційних технологій у системі підготовки студентів закладів вищої медичної освіти / *О. М. Торонченко, Л. О. М'якінькова* // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 19 березня 2020 року. – Полтава, 2020. – С. 225-226.
5. Policy Brief: Education during COVID-19 and beyond AUGUST 2020 Режим доступу – <https://reliefweb.int/report/world/policy-brief-education-during-covid-19-and-beyond-august-2020>

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тончева К.Д., Боряк Х.Р., Запорожченко І.В., Водоріз Я.Ю., Король Д.М.

Українська медична стоматологічна академія

Проаналізовано перспективність, переваги й недоліки дистанційного навчання й поєднання із загальноприйнятими методами. Розглянуто види можливих комунікацій і найпопулярніші платформи для безперервної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, безперервне навчання, комунікація, інтерактивність, платформи самоосвіти.

This article analyzes the perspectives, advantages and disadvantages of distance studying and combination with conventional methods. Considered different types of possible communications and the most popular platforms for continuous education

Key words: distance studying, continuous education, communication, interactivity, self-education platforms.

Темпи розвитку суспільства вимагають від особистості постійного розвитку й безперервності самоосвіти. Дистанційна форма навчання дає можливість постійного освітнього росту й розвитку та є особисто-орієнтованою формою навчання, адже дає можливість обирати спікера, викладача й підбирати матеріал залежно від інформаційних потреб. Такий вид навчання стає альтернативою заочної форми, але позбавлений її недоліків: перерви в навчальному процесі, відсутності постійного зворотного зв'язку з викладачем і відсутності доступу до бібліотечних фондів.

Провідна мета дистанційного навчання – виховання особистості, яка має бажання і здатність до навчання й самоосвіти.

Дистанційне навчання розвивається стрімкими темпами у зв'язку з розширенням інформаційних і комунікацій-